

ĐÔI NÉT VỀ HỘI THẢO

Kỷ Niệm 50 năm áp dụng huấn thị Plane compertum est về tôn kính ông bà tổ tiên

Cuộc xung đột “Những nghi thức Trung Hoa” và những nghi thức về lòng tôn kính ông bà tổ tiên tại Trung Hoa, Việt Nam, Đại Hàn, Nhật Bản đã bế tắc mấy trăm năm dài. Bế tắc ngay giữa các nhà truyền giáo với nhau, giữa chính quyền với giáo quyền và giữa Tòa Thánh với địa phương đặc biệt cuộc bế tắc bùng nổ ngay trong cõi tâm của các Kitô hữu thuở ban đầu. Nhưng sau cơn mưa trời lại sáng. Ngày Huấn Thi PLANE COMPERTUM EST ra đời, niềm vui òa vỡ ra khắp vùng Á Đông. Hôm nay kỷ niệm 50 năm thông cáo của HĐGM miền Nam Việt Nam áp dụng Huấn Thi Plane Compertum Est, Thừa ủy HĐGM Việt Nam, Ủy Ban Văn Hóa trực thuộc HĐGMVN tổ chức cuộc hội thảo LÒNG TÔN KÍNH ÔNG BÀ TỔ TIÊN tại Trung Tâm Mục Vụ Sài Gòn, vào hai ngày đầu thu 2014 với ban thuyết trình gồm Cha Phanxicô X. Đào Trung Hiệu, Giáo Sư Giáo Sử, Giáo Sư Trần Văn Đoàn, Giáo Sư Đại Học Phụ Nhân (Đài Loan), Đức Cha Phaolô Nguyễn Thái Hợp, Linh Mục Giáo Sư Giuse Vũ Kim Chính S.j. Giáo Sư Đại Học Phụ Nhân, đồng nghiệp của Giáo Sư Đoàn. Hàng ghế đầu dành cho hội thảo viên có Đức Cha Antôn Vũ Huy Chương GP Đà Lạt, Đức Cha Micae Hoàng Đức Oanh GP Kontum, Đức Cha Phêrô Nguyễn Khảm, GP Mỹ Tho, Đức Ông Phanxicô B. Trần Văn Khả, Đức Ông Bacnabê Nguyễn Văn Phương và khoảng 330 linh mục tu sĩ và một số nhỏ giáo dân tràn trải trong hội trường.

Sáng ngày 25, 8g45 Đức Cha Giuse Vũ Duy Thống tươi cười bước lên khai mạc cuộc hội thảo với niềm xác tín, Huấn Thi Plane Compertum est là cột mốc làm bùng lên niềm vui của tín hữu Việt Nam và Đức Cha đã hình dung cuộc hội thảo như là tâm tình chân thành chia sẻ trong mỗi giao thoa giữa văn hóa và đức tin, giữa tôn kính ông bà tổ tiên với những xác tín “Chúa Kitô là Đấng Cứu Độ duy nhất” và “Ngoài Giáo Hội không có ơn cứu độ”. Khi vào cuộc, Đức Cha còn cảm nhận những thao thức không nguôi ngay giữa lòng Giáo Hội, Giáo Hội Việt Nam và Giáo Hội toàn cầu đang đứng trước công trình truyền giáo mới không kém gian truân hơn thuở ban đầu ấy. Trong niềm xác tín, với những cảm nhận và tâm tình ấy Đức Cha lớn tiếng tuyên bố khai mạc cuộc HỘI THẢO KỶ NIỆM 50 NĂM ÁP DỤNG HUẤN THỊ PLANE COMPERTUM EST VỀ TÔN KÍNH ÔNG BÀ TỔ TIÊN.

DIỄN TIẾN VỀ LÒNG TÔN KÍNH TỔ TIÊN THEO DÒNG LỊCH SỬ

Tiếp lời khai mạc của Đức Cha Giuse, trong tín hiệu nóng hổi nhiệt tình chào đón, cha Phanxicô X. Đào Trung Hiệu vững bước lên diễn đàn trình bày đề tài HÀNH TRÌNH HỘI NHẬP GIAN TRUÂN, NGHI LỄ THỜ KÍNH TỔ TIÊN. Cùng nhau ngược dòng lịch sử mấy trăm năm, người nói và người nghe có lúc như nói và nghe trong khói hương ngào ngạt của bàn thờ gia tiên, có lúc thoang thoảng những cơn gió mát của bầu trời thanh bình, nhưng nhiều khi vắng vắng lệnh cấm nghiêm ngặt của giáo quyền. Đặc biệt qua giới thiệu của thuyết trình viên mọi người đều hình dung khuôn dáng nhiệt tình của các nhà truyền giáo nước ngoài, thời nào, nơi nào, dù dăm chiêu lo lắng hay thư thái mừng vui, vị nào cũng cũng để lộ lòng tin vào Tin Mừng các ngài rao giảng, “ra đi trong nước mắt sẽ về trong hân hoan”. Thuở ấy nhiều vị truyền giáo có thể chẳng vui trước những hiểu lầm hay lệnh cấm của bề trên về những nghi thức tôn kính ông bà nhưng không để lộ những bất mãn, không hình thành những “bề rối” trong lòng Giáo Hội. Và các tân tông tại Trung Hoa, Việt Nam có thể phải ngậm đắng nuốt cay, bị kỳ thị như người ngoại quốc, mang tiếng bất hiếu nhưng hầu hết vẫn vui lòng, “chịu khó vì Chúa”. Cuối cùng thuyết trình viên khẳng định đã có một nề nếp về đạo hiếu nơi đây với những thánh lễ ngày giỗ ông bà, đã sẵn những lời kinh cầu cho ông bà cùng với những di ảnh tổ tiên dưới bàn thờ Chúa như bàn thờ gia tiên nho nhỏ. Cha còn nêu rõ việc tưởng nhớ tổ tiên nơi các gia đình và nghi thức

cáo gia tiên trong ngày hôn lễ cũng như bài học về lòng hiếu thảo giảng dạy trong các lớp giáo lý hôn nhân và tân tòng đã khá phổ biến trong các gia đình Công Giáo.

Cám ơn bước chân lịch sử đưa đạo giáo Kitô Giáo hội nhập vào nền văn hóa tam giáo, ban đầu chỉ là những lối mòn chẳng mấy ai đi nhưng dần dà lối mòn đã thành con đường thênh thang Kitô hữu cùng đi, nhất là sau Plane Compertum Est. Theo con đường đã rộng mở, hy vọng cuộc Tin Mừng hóa ngày càng nở hoa bên trời đông.

Sau ba mươi phút thư giãn, Giáo Sư Trần Văn Đoàn thuộc Hàn Lâm Viện Công Giáo Á Châu trình bày đề tài, **ĐẠO THỜ KÍNH TỔ TIÊN, BÀI HỌC CỦA GIÁO HỘI CÔNG GIÁO TRUNG HOA**. GS Đoàn thuyết trình bên ngoài bản văn viết cho hội thảo, với lối nói dí dỏm sống động, GS xác nhận, lối chuyển dịch sai ý nghĩa những từ ngữ như “tổ tiên, thánh nhân, tôn, thờ, vái lạy” là một trong những nguyên nhân dẫn tới hiểu lầm đạo giáo Trung Hoa và thái độ căm đoán những nghi thức tôn kính tổ tiên và nhấn mạnh, *tổ* là người sinh ra. Vị *tổ* cao nhất là *Thiên*, Đấng vĩnh hằng đã sinh ra mọi loài, tiếp tới là cha mẹ sinh ra con cái, cha mẹ sinh ra *sự sống nhỏ*, còn thánh nhân là những người bảo vệ *sự sống lớn* của dân tộc. Từ *tôn* là hành vi như *cúi đầu, bái, quỳ, lạy* diễn tả mối tương quan với bề trên. *Tôn* không chỉ dành riêng cho Đấng Tối Cao (Thiên). Hòa vào lối hiểu đó, con người có *đạo*, *đạo* là mục đích, phương thế, là đường đi, là nguyên tắc ứng xử trong cuộc sống. *Đạo* uyển chuyển trong dòng đời nên có *đạo hiếu, đạo sống* và *đạo bị* khuôn ép sẽ không còn là *đạo*. *Đạo sống* của Việt Nam đến từ văn hóa Trung Hoa nhưng đã biến đổi thành *đạo sống Việt Nam* với nhiều điểm khác với *đạo sống Trung Hoa*. Chẳng hạn Ông Trời (Việt Nam) khác với Thiên Chúa (*Thiên* của Trung Hoa). Ông Trời Việt Nam nhiều nhân cách hơn, và bài vị được xử dụng tại Việt Nam ít hơn Trung Hoa. Tới kết luận GS Trần Văn Đoàn mong muốn những áp dụng thực tế về lòng tôn kính tổ tiên được một nền thần học thức thời soi sáng.

ĐỊNH HƯỚNG LÒNG TÔN KÍNH TỔ THIÊN THEO LỐI NHÌN THẦN HỌC

Sáng ngày thứ nhì 26.9.2014 Đức Cha Phaolô Nguyễn Thái Hợp mở đầu bài thuyết trình với lời mở “Câu chuyện MC vừa kể rất hợp với bài trình bày của tôi” các hội thảo viên nhớ ngay câu chuyện ở phần dẫn vào đề tài. *Nghe kể một buổi chiều mùa hè, Chúa Giêsu tới dự một trận bóng đá giữa một đội tuyển Tin Lành và đội tuyển Công Giáo. Hôm ấy các fans Tin Lành, fans Công Giáo ngồi chật cả khán đài. Ngài say sưa theo dõi từng đường banh, từng cú sút ngoạn mục. Bất chợt Công Giáo sút thủng lưới Tin Lành. Chúa Giêsu đứng bật dậy, vỗ tay, huyết sáo reo mừng làm các fans Công Giáo vui như mở hội, họ chặc mồm, “Thầy đứng về phe mình, còn ai thắng nổi!” Nhưng ngay sau 5 phút, đội Tin Lành phục thù với cú sút như trời giáng. “Một đều”. Người ta chú ý ngay, trên khán đài danh dự, người khách danh dự nhất, Chúa Giêsu đang vừa vẫy nón vừa nháy điệu chiến thắng còn các fans Tin Lành hò la vang trời, “Thầy ủng hộ chúng ta!” Riêng phe Công Giáo sững sờ, “Sao lạ vậy, chẳng lẽ Chúa đi hàng hai! Công Giáo thắng Chúa cũng vỗ tay Tin Lành thắng cũng hoan hô!” Ai chẳng biết giai thoại vẫn là giai thoại, nhưng giai thoại này có thật, thật ở tâm lý bên này bên kia. Mỗi bên đều muốn nhốt kín Chúa trong vòng tròn phe mình! Đức Cha Phaolô nói nhip, Chúa Giêsu không chỉ đi hàng hai nhưng còn đi hàng ba, hàng năm, hàng bảy là thường! Và biết mình sắp bước vào một “siêu đề tài nói với các siêu nhân”, ngài nói vui, “Tôi sắp nói những chuyện trên trời, ai ngủ thì cứ ngủ” nhưng ý là “ngủ cũng không được với tôi!” Với đề tài VAI TRÒ CỦA CÁC TÔN GIÁO KHÁC TRONG CHƯƠNG TRÌNH CỨU ĐỘ, tuy trình bày những *chuyện trên trời*, thuyết trình viên đã đưa người nghe tiếp cận với dòng chảy đầy biến động của tư tưởng thần học đan xen nhau trong lịch sử Giáo Hội về Đức Kitô Đấng Cứu Độ duy nhất và phổ quát, ngoài Giáo Hội không có ơn cứu độ. Rõ ràng đây là những tiền đề thần học sát sườn với những ai đang tha thiết đi tìm những áp dụng thực hành lòng tôn kính tổ tiên. Đức Cha men theo Thánh Kinh và huấn quyền Giáo Hội mở ra hướng nhìn của Thần Khí học, “*Công Đồng đã nhìn nhận các tôn giáo như những con đường cứu độ*” (Hiến Chế Ánh Sáng Muôn Dân 16-17, Tuyên Ngôn về Thời Đại Chúng ta Nostra Aetate số 2 và sắc lệnh Ad Gentes 3,9,11. Và chấp nhận sự hiện diện của Thánh Linh ở bên trong cũng như bên ngoài, Đức Gioan*

Phaolô nhìn thấy nơi các tôn giáo khác “những phản ảnh của chân lý duy nhất, các hạt giống của Ngôi Lời (RH.11) đang dẫn dắt nhân loại về một hướng duy nhất, bất chấp những con đường chọn lựa có khác biệt nhau đến đâu chăng nữa. . .”

Sau một giờ lướt mồ hôi đánh vật với đề tài gai góc, Đức Cha nở nụ cười rạng rỡ mãn nguyện có vẻ cũng là nụ cười “lấy lòng” các hội thảo viên cũng đang lướt mồ hôi sau một giờ bám theo thuyết trình viên. Cuối cùng vị thuyết trình viên Giám Mục đi vào kết luận, *“Chương trình cứu độ của Thiên Chúa chỉ là một và bao trọn tất cả lịch sử nhân loại. Biến cố Nhập Thể của Ngôi Lời trong Đức Giêsu Kitô là cao điểm của tiến trình tiệm tiến qua đó Thiên Chúa đã tự mạc khải cho con người. Hành động ‘làm người’, cuộc sống nhân loại, giáo huấn, cái chết và sự phục sinh vinh hiển của Ngài nói lên ý nghĩa sâu thẳm và tuyệt vời nhất tình yêu Thiên Chúa đối với nhân loại”.*

Bài thuyết trình thứ hai sáng ngày 26.9.2014 được gửi gắm cho Linh Mục Giuse Vũ Kim Chính, Dòng Tên mới trở về từ Đài Loan. Cha Chính là giáo sư trường Đại Học Phụ Nhân, Đài Loan. Vừa vào đề Cha hứa hẹn ngay, “Sáng sớm nay Đức Cha Phaolô đã nói những chuyện trên trời, còn tôi, tôi sẽ kéo chuyện trên trời xuống đất”. Và với tiếng lời, cử chỉ bình thần Cha vào đề TRONG BỐI CẢNH TAM GIÁO, THỬ TÌM MỘT NỀN THẦN HỌC VỀ TÔN GIÁO (ĐẠO HIẾU). Trước nhất Cha đưa hội thảo viên về với những vấn đề lớn của tôn giáo như tôn giáo là gì, đâu là căn tính của tôn giáo, tam giáo có phải tôn giáo? Cha xác định, Tôn giáo biểu lộ ý nghĩa của cuộc sống và cũng xác định tam giáo là tôn giáo, từ đó mở đề tài sang đạo hiếu và đi tìm căn nguyên việc tôn kính ông bà: *“Thiên tử tế thiên địa, tế tứ phương, tế sơn xuyên, tế ngũ tự, chư hầu phương tự, tế ngũ tự (tức là tế thần cửa, ngõ, giếng, bếp và giữa nhà), chư hầu tế phương mình ở, tế ngũ tự, quan đại phu tế ngũ tự, kẻ sĩ tế tổ tiên” (Sách Lễ ký). Ở Việt Nam, dù được trực tiếp tế tự “Trời” hay chỉ gián tiếp qua Thần Thánh, tổ tiên, người Việt đều tin tưởng vào sự liên đới “Thiên nhân tương dưỡng”. Theo đó con người được phú cho nhân tính để nhận ra thiên lý, để mô phạm Thiên tính, để trong cuộc sống họ thực thi nhân đạo hợp với Thiên đạo. Theo Cha, Đạo Hiếu ở văn hóa bình dân là yếu tố quan trọng liên đới giữa Tam Giáo, đạo hiếu thường bắt nguồn từ những huyền thoại, nhất là từ giai thoại các bậc anh hùng dân tộc hay thần thoại của các vị vĩ nhân. Như đền thờ Thánh Gióng, Phù Đổng Thiên Vương, Hai Bà Trưng hay Quan Vân Trường, Quan Âm Thị Kính... họ chấp nhận mọi chư thần, như là các bậc thần linh, phần lớn với một thái độ là “kính nhi viễn chi”, nếu họ cảm thấy các thần linh đó không có quan hệ gì với họ và không nằm trong phạm vi đạo hiếu của họ.*

Vừa sang phần thảo luận, GS Trần Văn Đoàn thờ phào ngỏ ngay với đồng nghiệp, “vậy là hết một buổi sáng, cả Đức Cha Phaolô và Cha Chính đều nói chuyện trên trời!” Nhưng ai chẳng biết, cả hai thuyết trình viên đều thiết tha góp những suy tư thần học định hướng cho những áp dụng thực tế biểu tỏ lòng tôn kính ông bà tổ tiên.

HƯỚNG TỚI NHỮNG SÁNG KIẾN THỰC HÀNH VỀ LÒNG TÔN KÍNH TỔ TIÊN

Hai buổi chiều ngày 25 và 26.9.2014 dành để thảo luận tìm những sáng kiến thực hành lòng tôn kính ông bà tổ tiên theo huấn thị Plane Compertum Est và thông cáo HĐGM miền Nam Việt Nam, do Linh Mục Tổng Thư Ký UB VH Giuse Trịnh Tín Ý điều hợp. Thêm vào những góp ý tại chỗ, còn những đóng góp từ khắp nơi, do các linh mục tu sĩ và các thành phần Dân Chúa nhận được lời mời góp suy tư và sáng kiến từ trên mạng HĐGM, mạng các giáo phận và nhiều trang mạng khác. Ban Thư Ký ghi nhận các góp ý, hình thành bản góp ý của hội thảo sẽ được trình lên HĐGM.

Trước khi chia tay, Đức Cha Giuse Vũ Duy Thống, Chủ Tịch Ủy Ban Văn Hóa trực thuộc HĐGMVN với giọng thiết tha ngỏ lời cùng các hội thảo viên. Thứ nhất ghi nhận về những ngày gian truân của quá khứ hướng tới tương lai trong tình thân và hiệp thông của hội thảo viên. Thứ hai cảm ơn các hội thảo viên đã góp mặt, góp ý và các thuyết trình viên góp suy tư định hướng; ngài cũng cảm ơn tất cả những bàn tay khối óc đóng góp vật chất và tinh thần cho cuộc hội thảo diễn tiến tốt đẹp. Thứ ba ước hẹn gặp lại mọi người trong lần hội thảo kế tiếp.

Với Đức Cha cuộc hội thảo được thấy như là cuộc *hội thảo của Ký Ước và Thao Thức*. Phải hội thảo đã có nhiều ghi niệ**m** đẹp để nhớ và cũng còn bao nhiêu gút mắc mà trần trở và biết mấy tâm tình cho thao thức trước cánh đồng truyền giáo mênh mông Việt Nam và cả vùng Á Đông.

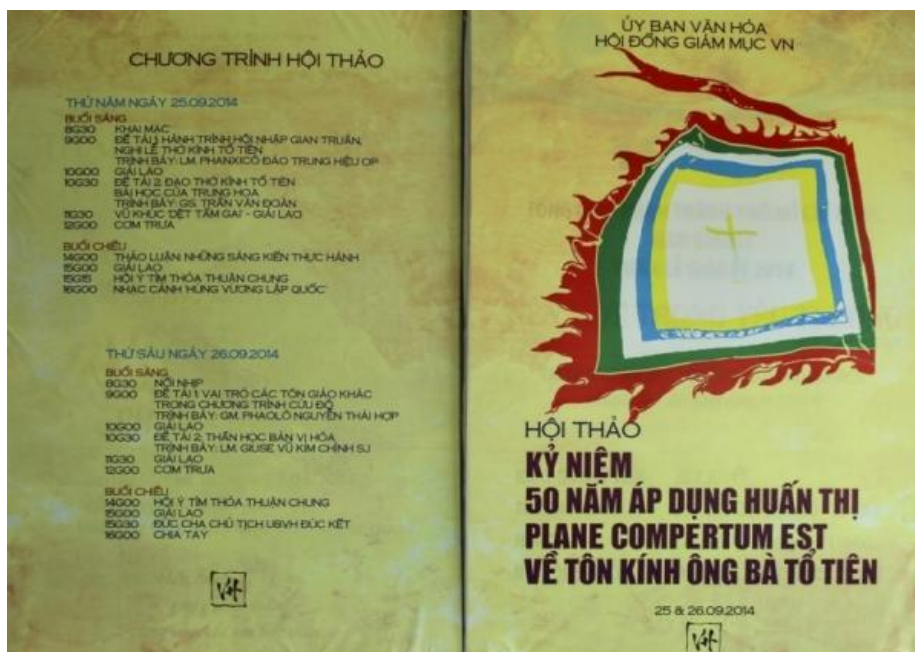
UBVH/HĐGMVN

HÌNH ẢNH

Nguồn: Ủy Ban Truyền Thông, Trung Tâm Mục Vụ GP Saigon

Minh họa chủ đề cuộc hội thảo: Lòng Tôn Kính Ông Bà Tổ Tiên

Tập Sách
Hội Thảo
Kỷ Niệm 50 Năm
Áp Dụng Huấn Thị Plane Compertum Est
Về Tôn Kính Ông Bà Tổ Tiên

Tài liệu hội thảo do UB VH/HĐGMVN ấn hành
cho nội bộ hội thảo viên.

Sách dày 428 trang, giấy gold, bìa bốn màu

Nội dung gồm ba chương:

Chương 1 Dẫn tiến về lòng tôn kính ông bà tổ tiên theo dòng lịch sử

Chương 2 Định hướng lòng tôn kính tổ tiên theo lối nhìn thần học

Chương 3 Hướng tới những sáng kiến thực hành về lòng tôn kính tổ tiên

Đức Cha Giuse Vũ Duy Thống, chủ tịch UBVH, khai mạc hội thảo

Đức Cha Phaolô Nguyễn Thái Hợp, một trong bốn thuyết trình viên

Đức Cha Micae Hoàng Đức Oanh

Đức Ông Phanxicô B. Trần Văn Khả

Cha Giuse Vũ Kim Chính

Giáo Sư Trần Văn Đoàn

Cha Phanxicô Đào Trung Hiệu

Các Đức Cha và Đức Ông

Hội Thảo Viên

Hội Thảo Viên

Cùng Hát

Cha Tổng Thư Ký UB VH Giuse Trịnh Tín Ý và Vũ Trinh

Vũ Khúc Dệt Tầm Gai, nhóm vũ Hoa Cúc Vàng

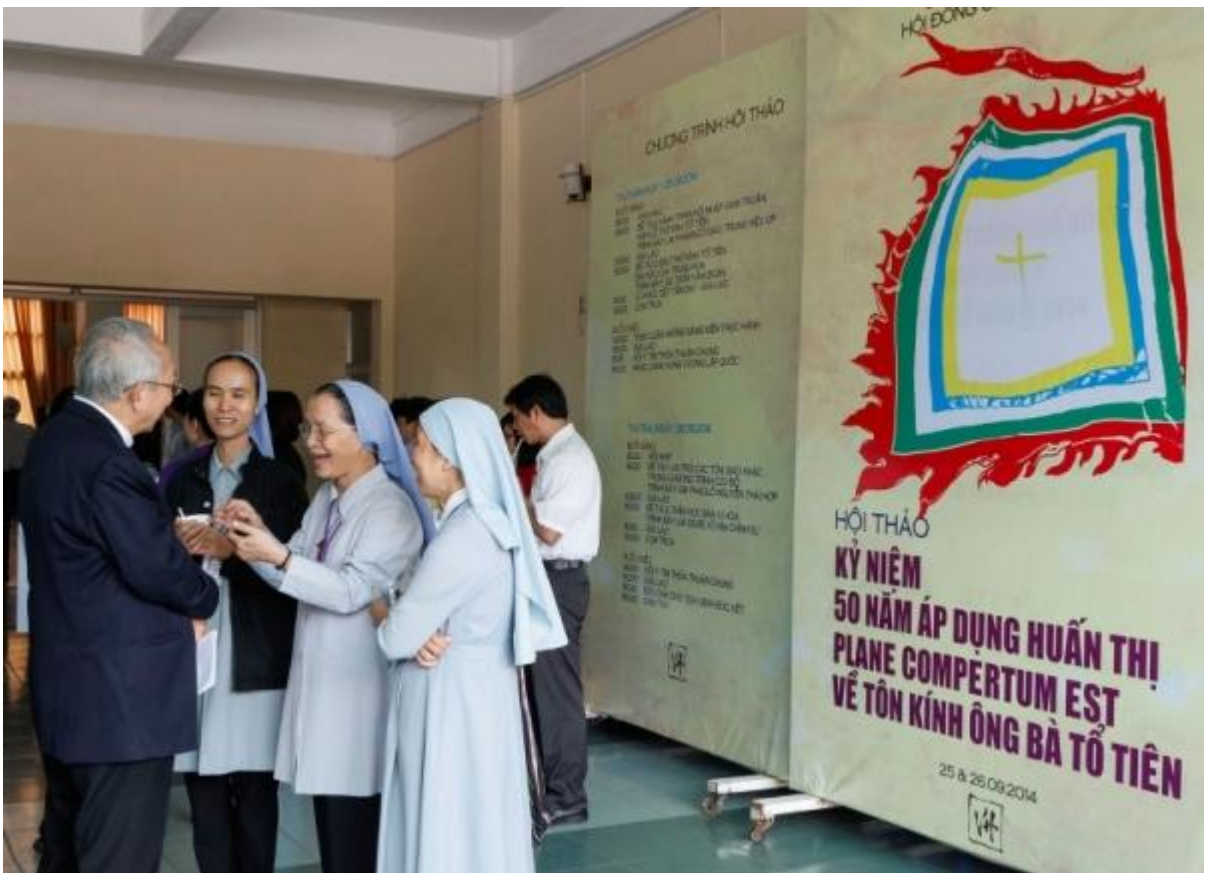
Nhạc Cảnh Hùng Vương Lập Quốc, nhóm vũ Vinh Sơn

Ca Sĩ Đoàn Trang

Linh Mục Trắng Thập Tự Võ Tá Khánh góp ý

Trò chuyện giờ giải lao